

Informatiefolder EPISODE

Onderzoek naar de kosten en effecten van epilepsie-hulphonden

Inleiding

In deze folder vindt u meer informatie over deelname aan het onderzoek naar de kosten en effecten van epilepsie-hulphonden. U kunt dit rustig doorlezen en in eigen kring bespreken. Als u vragen heeft over het onderzoek dan kunt u contact opnemen met de uitvoerend onderzoeker, de contactgegevens vindt u in [Bijlage I: Contactgegevens](#).

1. Algemene informatie

Omdat we te weinig weten over de kosten en effecten van hulphonden bij epilepsiepatiënten, heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport opdracht gegeven hier onderzoek naar te doen. ZonMw financiert het onderzoek. Voor dit onderzoek zijn 35 deelnemers uit Nederland nodig.

Het onderzoek wordt gecoördineerd door Erasmus School of Health Policy & Management (ESHPM) en het institute for Medical Technology Assessment (iMTA) van de Erasmus Universiteit Rotterdam. We werken samen met experts van de Open Universiteit, het Instituut voor Antrozoölogie, Kempenhaeghe, SEIN, Bultersmekke Assistancedogs, Hulphond Nederland, het Epilepsiefonds, de Epilepsie Vereniging Nederland, en het Leids Universitair Medisch Centrum.

2. Wat is het doel van het onderzoek?

Het doel van dit onderzoek is uitzoeken wat een hulphond kan betekenen voor de gezondheid en het welzijn van patiënten met moeilijk behandelbare epilepsie, en welke kosten en kostenbesparingen de inzet van deze hulphond met zich meebrengt.

3. Achtergrond van het onderzoek

Epilepsie-hulphonden worden getraind om te helpen wanneer hun baas een epileptische aanval krijgt. Hierbij leert hij een alarmknop te bedienen, medicijnen of hulp te halen en/of zijn baas in zijligging te leggen om verstikking te voorkomen. De hond wacht bij zijn baas tot

hij of zij weer bijkomt. De aanwezigheid van een epilepsie-hulphond kan na de aanval voor een gevoel van veiligheid en vertrouwen zorgen. Daarnaast kan een epilepsie-hulphond de afhankelijkheid van anderen verminderen.

Doordat het opleiden van een hond tot epilepsie-hulphond veel tijd kost, zijn de kosten van een epilepsie-hulphond hoog. Op dit moment worden deze kosten niet vergoed door de zorgverzekeraar. Met dit onderzoek wordt er informatie verzameld over wat een epilepsie-hulphond kan betekenen voor epilepsiepatiënten in termen van gezondheid en welzijn. Daarnaast wordt er gekeken naar de kosten en mogelijke kostenbesparingen van de inzet van een epilepsie-hulphond. Met deze informatie krijgen we een beter beeld van de verhouding tussen de kosten en effecten van epilepsie-hulphonden (dit noemen wij kosteneffectiviteit).

4. Wie kunnen er deelnemen aan dit onderzoek?

Als u deel wilt nemen aan het onderzoek, is er een aantal voorwaarden waaraan u moet voldoen. Allereerst moet u minimaal 18 jaar zijn, en moet de diagnose 'epilepsie' bij u gesteld zijn door een neuroloog. Verder reageert u niet of onvoldoende op behandeling met anti-epileptica, en heeft u gemiddeld minimaal twee aanvallen per week. Bij deze aanvallen moet het gaan om aanvallen waarbij u een groot risico heeft op ongevallen (denk aan zwerfneigingen, balansverlies of SUDEP).

U kunt niet deelnemen als u van plan bent om binnen drie jaar epilepsiechirurgie, Nervus Vagus Stimulatie (NVS) of diepe hersenstimulatie (DBS) te ondergaan. Als u al eerder een van deze behandelingen heeft ondergaan maar dit niet heeft geleid tot aanvalsvrijheid, dan kunt u wel deelnemen. U kunt niet deelnemen als u (nagenoeg) volledig afhankelijk bent van het gebruik van een rolstoel, of als u in een instelling of woongroep woont.

Naast deze voorwaarden is er nog een aantal andere voorwaarden. Wanneer u zich aanmeldt voor het onderzoek, zal in overleg met uw neuroloog worden bepaald of u aan alle voorwaarden voldoet.

5. Wat houdt deelname in?

Als u deelneemt aan het onderzoek, duurt dit ongeveer 3 jaar. Gedurende deze periode zal deelnemen aan het onderzoek het volgende voor u betekenen.

Verzorgen en trainen van een epilepsie-hulphond

Alle deelnemers aan het onderzoek krijgen een epilepsie-hulphond in huis. De aanschaf en training van de hond wordt voor u betaald. Voor de verzorging van de hond en de kosten daarvan zijn deelnemers aan het onderzoek zelf verantwoordelijk. Wanneer u de hond in huis krijgt verschilt per deelnemer, en wordt bepaald door een loting. Dit zal minimaal 3 en maximaal 27 maanden duren, gerekend vanaf de start van het onderzoek. Meer informatie hierover vindt u in [Bijlage II: Wanneer krijg ik een pup of hond in huis?](#).

Als deelnemer kunt u aangeven of u een hond in huis wilt krijgen die de training tot epilepsie-hulphond grotendeels heeft afgerond (via Hulphond Nederland), of dat u zelf een pup wilt uitkiezen die u onder begeleiding van een instructeur thuis tot epilepsie-hulphond opleidt (via Bultersmekke Assistedogs). In beide gevallen zult u een periode actief deelnemen aan thuistrainingen. Meer informatie hierover vindt u in [Bijlage III: Hoe ziet de training eruit?](#).

Bijhouden van aanvalsdagboek en invullen van vragenlijsten

Deelnemers dienen gedurende de gehele onderzoeksperiode ($\pm$ 36 maanden) een aanvalsdagboek bij te houden en elke 3 maanden een vragenlijst in te vullen, ook in de periode dat u nog op een pup of hond wacht. In het aanvalsdagboek houdt u dagelijks uw epileptische aanvallen bij, en registreert u aanvullende kenmerken van de aanval (zoals type, duur en hersteltijd). In de vragenlijst staan vragen over uw gezondheid, welzijn, zorggebruik en participatie in de maatschappij (bijvoorbeeld werk of dagelijkse bezigheden).

Als u een mantelzorger heeft (dit kan een partner, familielid, vriend of kennis zijn), zullen wij ook hem of haar iedere 3 maanden een vragenlijst voorleggen over de tijd die hij of zij besteedt aan uw ondersteuning. Als u meerdere mantelzorgers heeft, vragen wij graag aan degene die u de meeste hulp verleent om de vragenlijsten te beantwoorden.

Deelnemen aan interview

Nadat u de pup of getrainde hond in huis heeft gekregen komt een onderzoeker van ESHPM een keer bij u langs om u te interviewen over wat de hond voor u betekent.

Verlenen van inzage in uw medisch dossier

Als u wilt deelnemen aan het onderzoek, wordt u gevraagd om toestemming te geven voor inzage in uw medisch dossier.

De neurologen die betrokken zijn bij het onderzoek, dit zijn dr. Ardesch van SEIN en dr. Wagner van Kempenhaeghe, zullen uw medisch dossier bekijken bij uw behandelcentrum en/of informatie inwinnen bij uw behandelend neuroloog om te beoordelen of u aan alle voorwaarden voor deelname voldoet.

Daarnaast zal, als u meedoet aan het onderzoek, een onderzoeker van ESHPM uw medisch dossier bekijken bij uw behandelcentrum om gegevens te verzamelen over uw ziekte en behandeling ten behoeve van dit onderzoek.

6. Wat wordt er van mij verwacht?

Om het onderzoek goed te laten verlopen, is het belangrijk dat u zich aan de volgende afspraken houdt. De afspraken zijn dat u:

- zich inzet voor de verzorging en de thuistraining van de hond;
- het aanvalsdagboek en de vragenlijsten tijdig en waarheidsgetrouw invult;
- eenmalig deelneemt aan een interview;
- niet ook nog aan een ander medisch-wetenschappelijk onderzoek meedoet;

Naast de afspraken met ESHPM/iMTA zult u ook afspraken maken met de hondenschool van uw keuze. In de overeenkomst die u met de hondenschool sluit staan afspraken over:

- uw verantwoordelijkheid voor de verzorging van de hond (o.a. verplichte dierenartskostenverzekering);
- de verantwoordelijkheid van de hondenschool (o.a. training en begeleiding);
- de bevoegdheden van de hondenschool (o.a. terugnemen van hond bij verwaarlozing);
- schade en aansprakelijkheid (o.a. verplichte aansprakelijkheidsverzekering en vrijwaring aansprakelijkheid hondenschool en haar werknemers bij schade).

U krijgt de overeenkomst van de hondenschool nadat uw deelname aan het onderzoek bevestigd is. Het tekenen van deze overeenkomst is een voorwaarde om mee te doen aan het onderzoek. Mocht u bij het lezen van de overeenkomst besluiten dat u deze niet wilt tekenen, kunt u uw deelname aan het onderzoek terugtrekken.

7. Wat zijn mogelijke ongemakken van deelname aan het onderzoek?

Het in huis krijgen en verzorgen van een nieuwe pup of hond kan tot spanningen, emoties en stress leiden. Bij sommige patiënten met epilepsie zijn dit triggers die tot een verhoogde kans op aanvallen leiden.

Daarnaast zal de epilepsie-hulphond op ieder moment van de dag bij u zijn. Dit betekent dat u de hond ook meeneemt naar vakantie, (vrijwilligers)werk, studie of andere dagbestedingen. Het bij u hebben van een epilepsie-hulphond maakt uw aandoening zichtbaar voor mensen om u heen, en u zult er rekening mee moeten houden dat u hier vragen of opmerkingen over kan krijgen.

Hoewel het niet waarschijnlijk is, kunnen bij het opleiden van epilepsie-hulphonden de volgende nadelige situaties voorkomen:

- Als u kiest voor het in huis krijgen van een getrainde hond (via Hulphond Nederland), kan het voorkomen dat er geen match is tussen u en een hond op het moment dat u volgens de loting een hond zou krijgen. U zult dan moeten wachten tot er een hond beschikbaar komt die bij u en uw situatie past.
- Als u kiest voor het opleiden van een pup (via Bultersmekke Assistancedogs), kan het voorkomen dat de hond bij de medische keuring op een leeftijd van 1 jaar wordt afgekeurd als hulphond. In dit geval stopt uw deelname. U mag de hond houden als gezelschapshond, maar de hond mag geen hulphondtaken verrichten. Er wordt geen nieuwe pup aangeboden vanuit het onderzoek.
- Het kan zijn dat uw hond tijdens het onderzoek overlijdt. In dit geval stopt uw deelname. Er wordt geen nieuwe pup of hond aangeboden vanuit het onderzoek.

Net als een gezelschapshond kan het voorkomen dat een epilepsie-hulphond schade veroorzaakt aan materiaal of een persoon. Als deelnemer bent u verplicht om in het bezit te zijn van een aansprakelijkheidsverzekering die u dekt tegen dergelijke schade.

ESHPM, iMTA en hun werknemers kunnen op geen enkele wijze aansprakelijk worden gesteld voor schade van welke aard ook die is veroorzaakt door of op enigerlei wijze verband houdt met (het gebruik van) de epilepsie-hulphond. Als deelnemer vrijwaart u ESHPM, iMTA en hun werknemers tegen alle aanspraken van derden die voortvloeien uit of verband houden met (het gebruik van) de epilepsie-hulphond.

8. Wat zijn mogelijke voor- en nadelen van deelname aan dit onderzoek?

Tijdens en na het onderzoek wordt u een epilepsie-hulphond ter beschikking gesteld. De aanschaf en training van de epilepsie-hulphond wordt door het onderzoek betaald. Een epilepsie-hulphond wordt getraind om u te helpen tijdens en na een epileptische aanval. Het is mogelijk dat de hond u hierdoor een gevoel van veiligheid en verminderde afhankelijkheid geeft. Daarnaast kan het zijn dat de epilepsie-hulphond in staat is om een aanval van tevoren te signaleren en u te waarschuwen. Het is echter niet zeker dat deze effecten optreden. Ook biedt een hond gezelschap en kunt u de hond als maatje gaan ervaren.

Nadelen van het onderzoek kunnen zijn:

- dat u tijd kwijt bent aan het aanvalsdagboek, de vragenlijsten en het interview;
- dat u mogelijk een lange periode moet wachten voordat u een hond in huis krijgt;
- dat u en uw omgeving moeten wennen aan de verantwoordelijkheid en verzorging die een hond met zich meebrengt;

Deelname aan het onderzoek betekent ook:

- dat u kosten maakt voor het hebben van een hond (aanschaf van toebehoren, voer, dierenartskosten, hondenbelasting, verzekeringen). Deze kosten zullen neerkomen op minimaal €80,- per maand.
- dat u afspraken heeft waaraan u zich moet houden (zie Paragraaf 6: Wat wordt er van mij verwacht?).

9. Wat gebeurt er als ik niet wil deelnemen of wil stoppen met het onderzoek?

Deelname is vrijwillig, u beslist zelf of u meedoet aan het onderzoek. Als u meedoet, kunt u zich altijd bedenken en toch stoppen, ook tijdens het onderzoek. Als u op dat moment al een pup of hond in huis heeft gekregen, wordt deze ergens anders ondergebracht (“herplaatst”). U hoeft niet te zeggen waarom u stopt. Wel moet u dit direct melden aan de onderzoeker.

In een aantal gevallen stopt uw deelname al voordat alle informatie verzameld is. Uw deelname aan het onderzoek stopt vroegtijdig als:

- i. de hond die u in huis heeft gekregen overlijdt of verloren raakt;
- ii. de hond die u in huis heeft gekregen medisch wordt afgekeurd als hulphond;
- iii. de onderzoekers van ESHPM/iMTA of medewerkers van de hondenschool het beter vinden om te stoppen vanwege het welzijn van u of de hond;
- iv. de onderzoekers van ESHPM/iMTA vinden dat u de afspraken voor deelname aan het onderzoek niet nakomt (bijvoorbeeld door het herhaaldelijk niet invullen van het aanvalsdagboek of de vragenlijsten);
- v. u zelf kiest om te stoppen; of
- vi. het ethisch comité, de subsidieverlener, de betrokken onderzoekers van ESHPM/iMTA of uw ziekenhuis of behandelcentrum besluit om het onderzoek te stoppen.

Als uw deelname stopt, betekent dit dat u geen aanvalsdagboek meer hoeft bij te houden en u de vragenlijsten niet meer hoeft in te vullen. Het vroegtijdig beëindigen van uw deelname betekent ook dat u geen epilepsie-hulphond krijgt via het onderzoek. Als u op het moment van het beëindigen van deelname al een hond in huis heeft gekregen, wordt er een ander tehuis voor de hond gezocht. In situatie ii. en vi. mag de hond indien gewenst bij u blijven.

De gegevens die tot het moment van beëindiging van deelname verzameld zijn, worden gebruikt voor het onderzoek.

10. Wat gebeurt er na afloop van het onderzoek?

Het onderzoek is afgelopen als alle informatie -na ongeveer 36 maanden - verzameld is. Na afloop van het onderzoek mag de epilepsie-hulphond bij u blijven. Hoe dit geregeld is hangt ervan af of u heeft gekozen voor het in huis nemen van een getrainde hond (van Hulphond Nederland) of het zelf opleiden van een pup (met Bultersmekke Assisteddogs). Meer informatie hierover vindt u in [Bijlage IV: Wie is de eigenaar van de hond?](#).

Na afloop van de training zal er minimaal één keer per jaar een instructeur bij u langskomen om te controleren of alles goed gaat met u en de hond. U kunt ook tussentijds contact opnemen met de hondenschool indien u vragen heeft.

Na het onderzoek wordt alle verzamelde informatie geanalyseerd. De resultaten worden aangeboden aan ZonMw (de subsidieverlener van dit onderzoek) en wetenschappelijke tijdschriften. In de rapportage van de resultaten zal geen informatie herleidbaar zijn naar u. Deelnemers krijgen bericht van de belangrijkste resultaten van het onderzoek.

11. Wat gebeurt er met mijn gegevens?

De gegevens die tijdens dit onderzoek worden verzameld zullen vertrouwelijk behandeld worden. Elke deelnemer aan het onderzoek krijgt een unieke code toegewezen. Informatie die met behulp van het aanvalsdagboek, de vragenlijsten, het medisch dossier en het interview wordt verzameld, wordt opgeslagen onder deze code. Uw naam en andere persoonsgegevens worden daarbij weggelaten. Alleen de onderzoekers van ESHPM/iMTA weten welke code u heeft.

Uw gegevens worden 10 jaar na sluiting van het onderzoek gecodeerd bewaard. Na afloop van deze periode worden de gegevens volledig geanonimiseerd. Dit betekent dat de code die aan uw gegevens gekoppeld is wordt verwijderd, en uw gegevens niet meer te herleiden zijn naar u.

Mogelijk zouden wij in de toekomst extra onderzoek willen doen met de geanonimiseerde gegevens die tijdens het onderzoek zijn verzameld. Op het toestemmingsformulier kunt u aangeven of u hiermee akkoord gaat. U kunt deze toestemming altijd weer intrekken.

12. Heeft u vragen?

Bij vragen kunt u contact opnemen met de uitvoerend onderzoeker. De uitvoerend onderzoeker is uw contactpersoon zowel voor, tijdens als na het onderzoek. De contactgegevens vindt u in [Bijlage I: Contactgegevens](#).

13. Ondertekening toestemmingsformulier

We hopen dat u na het lezen van deze informatie deel wilt nemen aan het onderzoek. In dat geval vragen wij u uw toestemming voor deelname schriftelijk te bevestigen via de bijgevoegde toestemmingsverklaring. Door uw schriftelijke toestemming geeft u aan dat u de informatie in deze folder heeft begrepen, dat u gelegenheid heeft gehad om vragen te stellen, en dat u instemt met deelname aan het onderzoek.

Naast de toestemmingsverklaring, vragen wij u het ingevulde aanmeldformulier en het ondertekende formulier voor uw behandelend neuroloog naar ons terug te sturen. U kunt hiervoor de retourenvelop gebruiken.

Het onderzoek wordt gecoördineerd door ESHPM/iMTA, en uitgevoerd in samenwerking met:

Bijlage I: Contactgegevens

Valérie Wester

Uitvoerend onderzoeker EPISODE studie

Erasmus School of Health Policy & Management, Erasmus Universiteit Rotterdam

institute for Medical Technology Assessment, Erasmus Universiteit Rotterdam

E-mail: wester@eshpm.eur.nl

Telefoon: 010-408 8026

Bijlage II: Wanneer krijg ik een pup of hond in huis?

Het moment waarop u een hond in huis krijgt is voor iedere deelnemer anders, en wordt door een loting bepaald. Als u kiest voor het in huis nemen van een getrainde hond (van Hulphond Nederland) krijgt u deze op zijn vroegst 6 maanden na de start van de studie, en uiterlijk 27 maanden na de start van de studie. Als u ervoor kiest om zelf een pup uit te zoeken en deze onder begeleiding thuis op te leiden (met Bultersmekke Assistancedogs), kunt u op zijn vroegst een pup uitzoeken 3 maanden na de start van de studie, en uiterlijk 9 maanden na de start van de studie (let op: de pup die u in huis krijgt is dan nog niet opgevoed en getraind). Bij aanvang van het onderzoek wordt bekend gemaakt wanneer u volgens de loting een hond in huis krijgt of een pup uit kunt kiezen.

Het door de loting toegewezen moment van thuisplaatsing is een inschatting. Hoewel de hondenscholen zich ervoor inzetten om dit moment na te komen, kan het zijn dat de daadwerkelijke thuisplaatsing wat eerder of later plaatsvindt.

Bijlage III: Hoe ziet de training eruit?

Er zijn twee organisaties die de epilepsie-hulphonden voor het onderzoek zullen opleiden, dat zijn Hulphond Nederland en Bultersmekke Assistancedogs. Het belangrijkste verschil tussen de twee organisaties is dat Hulphond Nederland zelf geschikte pups selecteert. De pup wordt gesocialiseerd door een gastgezin en vervolgens getraind op het opleidingscentrum. De hond komt bij u wonen nadat deze de opleiding grotendeels heeft afgerond, de hond is dan 1,5 tot 2 jaar oud. Bij Bultersmekke Assistancedogs daarentegen wordt de pup (onder begeleiding) door uzelf uitgekozen en vervolgens bij u thuis opgeleid. De pup komt bij u wonen als deze ongeveer 2 maanden oud is, en u geeft onder professionele begeleiding zelf de training.

Indien u deelneemt aan het onderzoek kunt u uit één van beide organisaties kiezen. Er kunnen 17 deelnemers meedoen via het Hulphond Nederland traject, en 18 deelnemers via het Bultersmekke Assistancedogs traject. Als er meer aanmeldingen zijn dan dat er plaats is binnen het traject, zal op basis van de volgorde van ontvangst van de aanmelding worden bepaald wie er deel kunnen nemen. Op het aanmeldformulier kunt u aangeven of u, als er geen plek meer is bij het traject naar voorkeur, interesse heeft om deel te nemen via het andere traject.

Hulphond Nederland

De training van Hulphond Nederland duurt in totaal ongeveer 2 jaar. Hulphond Nederland selecteert de pups zorgvuldig bij de fokker, waar de pup een puptest ondergaat en er speciale aandacht is voor zijn karakter en de gezondheid van de ouders. Het eerste jaar van de training bestaat uit een basistraining waarbij de hond in een gastgezin verblijft. Na het eerste jaar begint de training in het opleidingscentrum van Hulphond Nederland. In het opleidingscentrum krijgt de hond nog 2 maanden basistraining, daarna start de epilepsie-specifieke training die 4 maanden zal duren. Tijdens deze 4 maanden vindt het matchbezoek plaats, waarbij er wordt gekeken of de hond en u een “klik” hebben. Als er sprake is van een positieve match, wordt de hond bij u thuis geplaatst. In de 4 opvolgende maanden krijgt u thuistrainingen om te leren omgaan met de epilepsie-hulphond. Hiervoor komt een instructeur ongeveer 14 keer voor een dagdeel bij u aan huis. Na afloop van de training komt de instructeur nog minimaal twee keer per jaar bij u thuis.

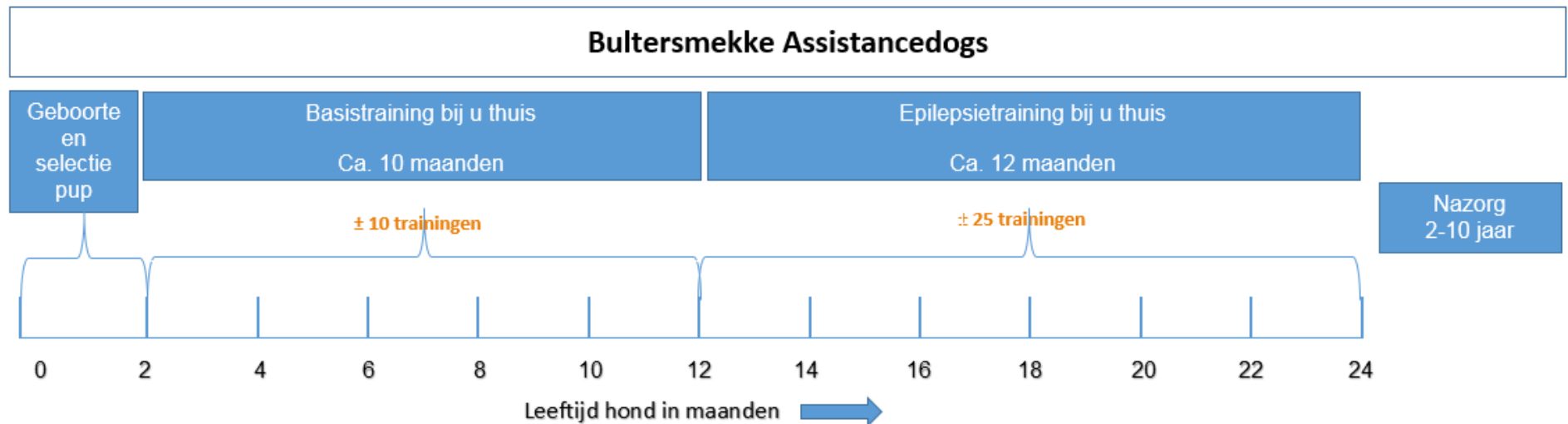
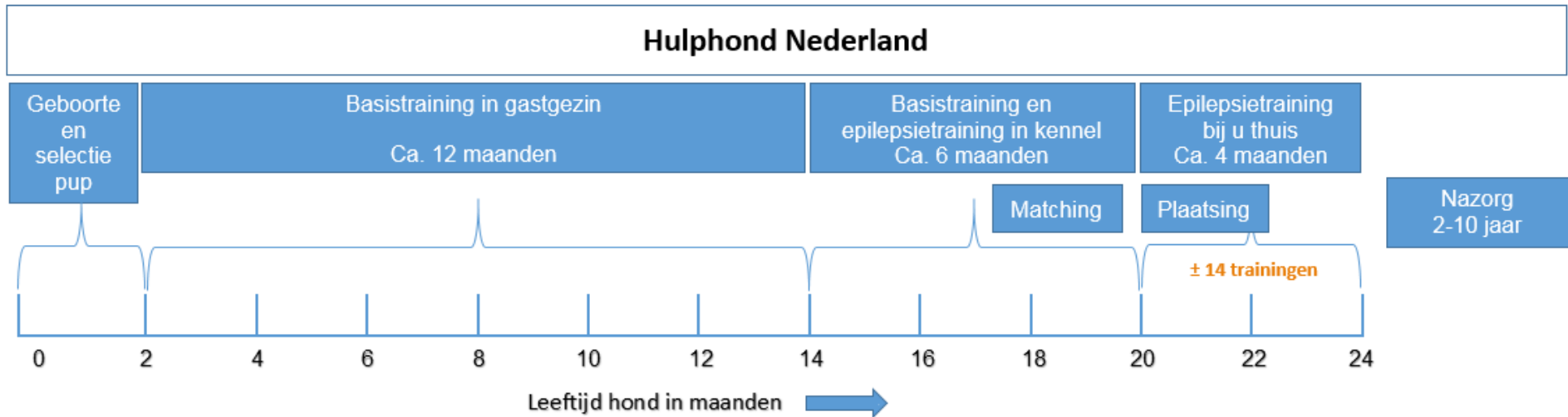
Als u kiest voor het traject van Hulphond Nederland, ontvangt u een 'start pakket' wanneer u uw hond krijgt. Dit bestaat uit een assistentiehondentuigje, riem, halsband, kam, borstel, voederbak, kleedje, speeltje en een zak voer.

Bultersmekke Assistancedogs

De training van Bultersmekke Assistancedogs duurt in totaal ook ongeveer 2 jaar maar wordt volledig bij u thuis verzorgd. U gaat samen met Bultersmekke Assistancedogs op zoek naar een pup naar keuze. Onder intensieve begeleiding van een instructeur gaat u de hond zelf trainen. Het eerste jaar van de training bestaat uit een basistraining, gevolgd door een jaar epilepsie-specifieke training. Tijdens de basistraining komt een instructeur gemiddeld één keer per maand voor een dagdeel bij u thuis. Tijdens de epilepsie-specifieke training is dit gemiddeld twee keer per maand voor een dagdeel. Na afloop van het onderzoek komt de instructeur nog één keer per jaar bij u thuis.

Als u kiest voor het traject van Bultersmekke Assistancedogs, wordt er vanuit het onderzoek een bedrag van maximaal €1.765,- beschikbaar gesteld voor de aanschaf van de pup en een aantal noodzakelijke en geplande medische behandelingen in het eerste jaar (dat zijn: ontwormen, ontvlooiën, inenten en castreren of steriliseren) die niet gedekt worden door de dierenartskostenverzekering. Daarbij is uitgegaan van een bedrag van €1000,- voor de aanschaf van de pup en een bedrag van €765,- voor de dierenartskosten in het eerste jaar. Mochten deze kosten hoger uitvallen, is de deelnemer verantwoordelijk voor de kosten die boven dit bedrag uitkomen.

Trainingsschema's van de hondenscholen

Bijlage IV: Wie is de eigenaar van de hond?

U heeft uw deelname aan het onderzoek afgerond als na ongeveer 36 maanden alle informatie verzameld is. Na afloop van het onderzoek mag de epilepsie-hulphond bij u blijven. Of u na het onderzoek eigenaar wordt van de hond of dat u de hond in bruikleen houdt, hangt ervan af voor welke hondenschool u heeft gekozen.

Hulphond Nederland

Bij Hulphond Nederland heeft u de hond zowel tijdens het onderzoek als na afloop van het onderzoek in bruikleen. Dat wil zeggen dat de hond eigendom blijft van Hulphond Nederland. De voorwaarden waaronder deze bruikleen plaatsvindt zijn vastgelegd in een bruikleenovereenkomst. De hond kan gemiddeld tot een leeftijd van 8 jaar hulphondtaken verrichten. Daarna gaat de hond met pensioen. In goed overleg wordt er gekeken naar de mogelijkheden van de gebruiker met de gepensioneerde hond. Indien de hond niet bij u kan blijven wordt er een nieuw tehuis gezocht voor de gepensioneerde hond.

Bultersmekke Assistancedogs

Als u een pup opleidt via Bultersmekke Assistancedogs, heeft u de hond tijdens het onderzoek in bruikleen. De hond is dan eigendom van Bultersmekke Assistancedogs. Als u na ongeveer 36 maanden het onderzoek heeft afgerond, zal het eigenaarschap van de hond aan u worden overgedragen. Dit betekent dat de hond van u blijft, zowel in de periode dat de hond de hulphondtaken kan verrichten als de periode daarna ('pensioen').